

Agenda för terrorismbekämpning

2020/21FPM64

Justitiedepartementet

2021-01-12

Dokumentbeteckning

COM (2020) 795
MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL
EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN - En agenda för terrorismbekämpning för EU: förutse,
förhindra, skydda, reagera

Sammanfattning

I agendan anger kommissionen sin syn på riktningen framåt vad gäller arbetet med att stärka den EU-gemensamma kampen mot terrorism. Agendans innehåll delas in i områdena *förutse*, *förhindra*, *skydda*, *reagera* och bygger vidare på redan befintlig politik och verktyg. Samtidigt som nya initiativ översiktligt beskrivs betonas vikten av att genomföra och operationalisera redan överenskomna åtgärder.

Regeringen välkomnar meddelandet om en agenda för terrorismbekämpningen i EU. Samarbetet inom EU är centralt för Sveriges internationella arbete mot terrorism. Det är positivt att kommissionen presenterar sin syn på riktningen framåt och vilka initiativ de anser är nödvändiga.

Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen aviserade i strategin för EU:s säkerhetsunion 2020–2025 (COM(2020)695) sin avsikt att presentera en agenda för terrorismbekämpning för EU. Den 13 november 2020 antog EU:s inrikesministrar ett gemensamt uttalande med anledning av den senaste tidens terrorattacker i Europa. Ministrarna betonade vikten av EU-samarbetet på området och lyfte fram områden där viktiga åtgärder genomförts såväl som områden där arbetet bör intensifieras. Den 14 december 2020 antog rådet för rättsliga och inrikes frågor slutsatser om inre säkerhet och det europeiska polispartnerskapet. Rådslutsatsernas avslutande del handlar om att förebygga och bekämpa terrorism och våldsbejakande extremism.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen betonar inledningsvis det övergripande syftet att slå vakt om EU:s unika område med frihet, säkerhet och rättvisa där varje människas frihet, rättigheter och säkerhet ska garanteras och vara välskyddade. Det konstateras att EU grundar sig på demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer, där respekten för yttrandefrihet, religionsfrihet och mångfald är centralt. Kommissionen pekar på att det europeiska kontrterrorism-samarbetet under de senaste två decennierna fördjupats i stadig takt. Idag har EU ett omfattande informationsutbyte genom EU:s databaser såväl som ett stärkt polisiärt och rättsligt samarbete. Kraftfulla verktyg har också tagits fram för att förhindra terrorism, exempelvis vad gäller lagstiftning om skjutvapen, terrorismfinansiering och kriminalisering av resor för att stödja terrorism. Det konstateras samtidigt att det våldsbejakande islamistiska terrorhotet i form av eller inspirerat av IS, al-Qaeda och deras allierade kvarstår, samtidigt som hotet från våldsbejakande höger- och vänsterextremister ökar. Metoderna med vilka attacker genomförs har också förändrats. En klar majoritet av nyligen genomförda attacker har utförts av ensamagerande gärningspersoner, ofta med begränsade förberedelser och lättillgängliga vapen på tätt befolkade platser eller platser med stor symbolisk betydelse, exempelvis religiösa byggnader. Samtidigt kan inte mer avancerade attacker uteslutas och EU behöver kunna hantera hot från nya teknologier som artificiell intelligens och kemiska, biologiska, radioaktiva och nukleära ämnen. Genom användning av internet och sociala medier har spridningen av terrorismrelaterat innehåll accelererat.

Agendan fokuserar på följande fyra områden. En viktig utgångspunkt är att internationellt samarbete på samtliga områden är grundläggande för att stärka säkerheten i EU.

EU måste enligt kommissionen bli bättre på att **förutse** befintliga och framväxande hot i Europa. Informationsutbyte och samarbete på olika sakområden och nivåer är nyckeln till en robust hotbedömning som kan läggas till grund för en framtidssäkrad kontraterrorismpolitik. EU:s underrättelse- och lägescentral (EU INTCEN) spelar i detta avseende en central roll. Kritisk infrastruktur samt luft- och sjöfartssäkerhet identifieras som viktiga områden. Forskning och utveckling vad gäller säkerhet och nya teknologier som artificiell intelligens är en annan prioriterad fråga.

I syfte att **förhindra** att terroristattacker sker måste radikaliserings och våldsbejakande extremistiska ideologier hanteras och motverkas innan de slår rot. De grundläggande värden och rättigheter EU bygger på är inte något man kan välja bort och EU måste göra allt i sin makt för att förhindra att dessa undermineras. En avgörande faktor är kampen mot terrorismrelaterat innehåll på internet, ett omfattande arbete som redan pågår men som behöver intensifieras ytterligare. Andra prioriterade områden i det förebyggande arbetet är stöd till lokala aktörer för att bygga mer motståndskraftiga samhällen, kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt rehabiliterings- och återintegreringsinsatser. En viktig aktör i det förebyggande arbetet är EU:s

nätverk för kunskapsspridning om radikaliserings (Radicalisation Awareness Network, RAN).

För att kunna **skydda** EU:s befolkning på ett effektivt sätt måste arbetet med att minska sårbarheter fortsätta, oavsett om det handlar om offentliga platser där mycket folk rör sig eller den kritiska infrastruktur som är avgörande för våra samhällen och ekonomier. Arbetet med att stärka EU:s yttre gränser är nödvändigt för att kunna upptäcka återvändande terroriststridande vid gränsen och stärka Schengenområdets funktion. Systematiska gränskontroller, informationsutbyte mellan EU:s informationssystem och användandet av passagerarinformation spelar här en avgörande roll. Ett annat viktigt fokus är att se till att skjutvapen och sprängämnen samt kemiska, biologiska, radioaktiva och nukleära ämnen inte hamnar i fel händer.

När en terroristattack inträffat behöver åtgärder snabbt vidtas för att begränsa konsekvenserna och göra det möjligt att omedelbart utreda och åtala gärningspersonerna. För att omgående **reagera** måste vi i högsta möjliga grad dra nytta av det operativa stöd som EU-myndigheter på området kan tillhandahålla: Europol (med dess European Counter-Terrorism Centre, ECTC), EU:s byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), Europeiska åklagarmyndigheten (EPPO) och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex). Samarbetet med Interpol behöver också utvecklas. Utredningar för att upptäcka terrorismfinansiering spelar en

avgörande roll i bekämpandet av terrorism och underrättelse- och utredningskapaciteten på detta område behöver stärkas. Eftersom tillgång till digital information och elektroniska bevis ofta är avgörande i terroristbrottsutredningar kommer kommissionen att tillsammans med medlemsstaterna arbeta för att identifiera möjliga vägar framåt juridiskt, operativt och tekniskt för laglig tillgång till krypterad information. Detta för att ge möjlighet att effektivt möta brottslighet och terrorism och samtidigt upprätthålla hög informationssäkerhet och åtnjutande av grundläggande rättigheter som rätten till privatliv. Kommissionen ska även fortsätta att arbeta för en väg framåt vad gäller datalagring för att säkerställa att terrorister och andra kriminella kan identifieras och spåras samtidigt som EU-domstolens rättspraxis respekteras. Kommissionen kommer att stödja medlemsstaterna i användandet av bevisning insamlad i krigsområden (battlefield evidence) i syfte att kunna åtala återvändande terroriststridande. Kommissionen understryker slutligen att en viktig del av att hantera terrorism är att säkerställa att offer för terrorism får nödvändigt stöd, skydd och erkännande.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Inte aktuellt. Meddelandet utgör inte bindande lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Inte aktuellt. Meddelandet har inte några budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar meddelandet om en agenda för terrorismbekämpningen i EU. Terrorism och våldsbejakande extremism ska motverkas oavsett vilken ideologi som åberopas. Regeringen står bakom EU:s arbete mot terrorism och det är positivt att kommissionen presenterar sin syn på riktningen framåt och vilka initiativ de anser är nödvändiga.

Agendan belyser utmaningar för EU vad gäller terrorism ur ett brett perspektiv och regeringen välkomnar agendans breda ansats med utgångspunkt i behovet av kvalificerade hotbedömningar och det förebyggande arbetet mot radikaliserings och våldsbejakande extremism. Regeringen delar kommissionens slutsatser gällande betydelsen av att brottsbekämpande myndigheter får tillgång till effektiva verktyg i syfte att förebygga, spåra och utreda brottslig verksamhet även i den digitala miljön, exempelvis rörande krypterad information och datalagring. I det fortsatta

arbetet måste noga beaktas att kryptering är avgörande för förmågan att motstå cyberbrottslighet och cyberangrepp samt för att skydda företagsinformation och grundläggande rättigheter som rätten till privatliv. Kryptering har även stor betydelse för att skydda nationell säkerhet samt för utrikes- och säkerhetspolitik, såväl nationellt som på unionsnivå. Regeringen håller med om vikten av en effektiv gränskontroll, att motverka terrorismfinansiering och att vårt gemensamma arbete på terrorismbekämpningsområdet behöver hålla jämna steg med den snabba tekniska utvecklingen på många områden. Det är också viktigt att tillvarata erfarenheter från andra processer inom EU med bäring på arbetet för genomförande av agendan. Regeringen delar bedömningen att internationellt samarbete är grundläggande för att stärka säkerheten i EU.

All terrorismbekämpning, inklusive informationsutbyte, ska ske med respekt för mänskliga rättigheter och med hänsyn till skyddet av den personliga integriteten.

Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

I slutsatserna från Europeiska rådet den 10–11 december 2020 välkomnar medlemsstaterna agendan och uppmanar till att arbetet gällande den tas framåt.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Övriga institutioners ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Agendan har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en agenda som informerar om kommande politiska initiativ och åtgärder.

Ej tillämpligt. Meddelandet avser en agenda som informerar om kommande politiska initiativ och åtgärder.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Kommissionens meddelande väntas bland annat diskuteras i rådsarbetsgruppen mot terrorism (TWP) och den ständiga kommittén för operativt samarbete i frågor som rör den inre säkerheten (COSI).

4.2 Fackuttryck/termer

-